

Eina skipan, ið javnsetur allar borgarar landsins

Oddagrein

Nú okkara kosnu menn og kvinnur eru í ferð við at gera eina nýggja kommunuskipan fyri landið, eigur at leggja allar fremst í huga, at allir landsins borgarar skulu verða eins væl fyri í vælferðarsamfelagnum - og tað líka mikið, hvar í landinum fólk hava valt at búseta seg.

At Føroyar eru eitt oyggjasamfelag setur eisini serlig krøv. Sjálvandi kunnu vit ikki krevja, at somu tilboð verða í øllum bygðum í landinum, men vit eiga at gera skipanirnar soleiðis, at allir borgarar hava javnbjóðis møguleikar.

Kommunusamanlegging tykist vera alt og eitt hjá landsstýrismanninum í kommunumálum, sum í fullum álvara tosar um at tvinga kommunur at leggja saman. Hetta er púra burtur við. Vit kunnu halda tað vit vilja um, at vit í Føroyum hava hálvthundrað kommunur - at tað kanska er ov mikið. Men tað er kortini ikki her, hundurin liggur grivin. Heldur eiga vit at broyta kommunuskipanina soleiðis, at talið á kommunum ikki verður so týðningarmikið.

Í dag fer meginparturin av útreiðslum hjá kommununum til lógarbundnar útreiðslu, sum kommunurnar als onga ávirkan hava á. Soleiðis eigur ikki at vera. Hesin parturin eigur at verða landsuppgáva burturav, og vit eiga at fáa eitt greiðari býti millum, hvat er landsuppgáva og hvat er kommunuupp-gáva.

Tí eigur greitt at verða sett upp, hvat ein kommuna fíggarliga og umsitingarliga einsmøli til fulnar eigur at røkja í nærum-hvørvinum. Tað, sum er landsuppgáva, men har umsitingin náttúrliga hevur heimarætt í einum størri avmarkaðum øki. Tey mál, sum eru landsuppgávur og eiga at miðskipast, men hava umsitingardeildir við ávisum myndugleika úti í økinum. Og tey mál, sum fult og heilt eru landsuppgávur.

Kommunurnar eiga tá fult og heilt at taka sær av at fyrireika, standa fyri, ella saman við øðrum taka lut í vinnuskapandi virksemin í heimaumhvørvinum, at skipa kommununa tekniskt, at byggja og umsita havnir og lendingar og at standa fyri trivnaðinum í kommununi.

Kommunuskatturin verður tá sjálvandi settur út frá hesum, og verður hann munandi lægri, enn hann er í dag - og, tað týðningarmesta av øllum - tað verður meira eins at liva í ymsu kommununum, enn tað er í dag.

Nýggja kommunuskipanin SKAL javnseta ALLAR borgararnar, tí vit skulu ikki hava eitt samfelag við fyrsta og annanflokksborgarum.

Sosialurin

Lesarabrøv

Íløgustuðul - er hann almenn kuvøsu hjálp

Í seinastuni hevur orðaskifti verið í fjølmiðlunum um íløgustuðulin. Bankastjórnar og reiðarar hava talað. Ymiskir á máli, sum ogur menniskjur nú einaferð eru. Til tað, sum reiðarin hevur ført fram er bert eitt at siga. Sum eitt orðatak sigur: »Ammur og kør fyllast, ja sjálvt hvalurin á havinum, men hasin parturin av flotanum fyllist ei«. Eitt botnleyst kar.

Tað hevði verið hóskandi at komið fram við, hvussu

mangir menn eru knýttir at hvørjum skipabólki sær, hvat kostar hvørt skip og hvør maður tí almenna.

Aftur til bankastjórnarnar. Tað má vera undarligt at mæla til at avtaka allan stuðul til fiskivinnu, og samstundis umsita tann størsta íløgustuðulin frá Føroya fólk, nevniliga 3 milliárdir. Eru hesir pengarnir kuvøsu hjálp til bankan? Hevur tað gjørt Føroya Sparikassa veikari í mun til Føroya Banka?

Kann tað hugsast, at størsta forðingin hjá monnum at seta pengar í føroyskt vinnulív er tann, at fortreytirnar verða broyttar í tíð og ótíð av teimum stýrandi? Tað valdar alt ov stórum ótryggleiki á øllum økjum.

Bert við at stara seg blindan at veiðiflotanum, hava menn sett kikanin fyri tað skeiva eygað. Alt fyrítakssemi í samfelagnum fær kuvøsu hjálp. Framtaksgr.-Fiskavirking - Fiskasølan - Sandoyarætlanin - Ferða-

vinnan - og mangt annað.

Tað er bert eitt at vóna, at teir ráðandi gera tað so liviligt fyri fiskivinnuna sum gjørligt, bæði á sjógv og landi, tí tilboðini eru góð úr øðrum londum eftir føroyskum sjófolki. Royni tí at fara væl um teir, sum eru eftir, so at vit ikki koma í ta støðu, at eingir indianar eru eftir, bert høvdingar.

Vinarliga
Martin Strøm

Seyðaðóskil á Tvøroyri

Tað er blivið hvønn dags-kostur inni í Trongisvági, at so skjótt tú ert vaknaður, mást tú fara út at jagstra seyð úr tínum hava. Áðrarnar morgnar vaknar tú av telefon. Tá er tað onkur av ná-búgvunum, sum ringir, og tá er tað aftur sum seyð.

Og nú havi eg fingið nokk. Man stendur við gumpinum hægst frá apríl til september og grevur. Plantur, trø, runnar og annað. Tað tekur fleiri ár at fáa eitt træ at veksa. Og ein gleðist yvir at siggja, at tað veksir.

Vit fáa ikki so gott girt okkum inni ímóti vindi, tí vit búgva soleiðis fyri, men

noyðast at gira okkum inni ímóti seyði, sum loypir. Og tað er ikki so lætt, tí seyðir sum loypir, heldur ikki upp-att, fyrr enn høvdið verður tikið av honum. Eg havi í fleiri ár gjørt eigarin av hesum seyði varugan við, at hann leypir. Svárið, eg fái, er: »Tú skalt bara stíka teg inni«. So er spurningurin: Hvussu høgt? 4-5 metrar? Um tú tosar við eigarin um seyðin, so tekur hann tað sum eitt fornemils. Og so er tað líkamikið, um tú ert hampulig ella ikki.

Eg hevði ikki viljað átt seyð, sum eg visti leyp inn í urtagarðar hjá fólk og ru-ineraðið teir uppá eina nátt.

Duga tit virkliga ikki at siggja, hvussu nógv arbeiði, ið verður lagt í ein urtagarð, og hvat tað kostar? Duga tit ikki at forstada, at ein gleðist yvir nakað, sum plivir pent? Ella siggja tit bara seyð og seyðalort?

Tað kann ikki vera rætt, at ein lóg, sum kom í gildi 18 grøntkál, skal vera galdandi tann dag í dag, sum sigur at seyður hevur rætt til grundstykkið hjá borgarunum, sum teir hava gildið fyri.

Tað er stuttligt at koya ígjøgnum bygdin Norðanfjórðs og siggja, hvussu alt veksur har uttan stakit, hegn og pikatrá. Á Tvøroyri sær

tú bara seyð og vassar í seyðalorti.

Er tað virkliga so ógjørligt hjá tykkum í Tvøroyrar býráð at gera tað sama, sum tey hava gjørt norðanfyrir?

Koyrir tú á ein seyð, so skalt tú gjalda. Koyrir tú á eitt fólk, so hendir onki. Hvar tú so enn klagar tína neyð, so fært tú bara tað at vita, at seyðurin hevur allan rættin.

Nú vil eg gjarna spyrja býráðsformannin Páll Vang: »Hava vit borgarar í Tv. kommunu, sum ongan seyð hava ongan rætt?

Og er ongin lóg fyri teir seyðaeigarir sum hava seyð, sum loypir?»

Vælsignaðir takið tykkum saman og gerið okkurt við hendan trupulleika.

Vinarliga
Sonja Jensen

Framtíðar fiskivinnu-møguleikar í Føroyum

HANS BIRGIR HANSEN
SKRIVAR

Tað hevur verið nógv kjakast fyri og ímóti teimum ymisku fiskivinnu-møguleikum vit hava í Føroyum. Somuleiðis hevur nógv verið kjakast um allan tann fisk, sum fer ótilvirkað av landinum og um, at føroyingar skapa fleiri hundrað arbeiðspláss í donskum og enskum fiskivinnuhavnum. Tað hevur eisini verið tosað um virkis- og góðskingar-møguleikar kring landið. Tað hevði tí verið av týðningi, at vit finga tilvirkað allan fiskin her á landi, sum føroysk skip veida. Á henda hátt kundu vit skapt møguleikar fyri at latið upp øll flakavirkin kring landið. Tað vildi eisini givið nógv arbeiði við at seta øll hesi virki í hóskandi stand, so tey kunnu úka ES-krøvini.

Men hvør skal so fígga hesi arbeiði? Her haldi eg, at tað kundi verið bankar, sparikassar, grunnar og fíggingarstovnar annars. Einstaklingar og feløg kundu eisini tikið seg saman um at skipað smápartafeløg, ið kundu ríkið flakavirkin. Eitt umboðsráð kundi verið knýtt at hvørjum virki, sum síðan valdi sær eina try-mannanevnd, sum aftur setti stjórn og virkisleiðara.

Hesi flakavirkin kring landið kundu so verið umboðan innan uppboðssø-lurnar og fiskasøluna og kundu síðan gjøgnum fiskasøluna selt sínar góðskaðu fiskavørur til marknaðin uttanlands. Annars skuldu virkin verið frítt stillaðu at selt sína framleiðslu, har mest fekst fyri hana, og

hetta skuldi eisini verið galdandi fyri virkin hjá Føroya Fiskavirking.

Økta virksemin innan fiskavirking hevði eisini økt um virksemin hjá teimum, sum flyta fiskin - óvirkaðan og virkaðan, millum skipini, uppboðssølurnar, virkin og millum einstøku virkin og skipini, sum at enda flyta fiskin av landinum.

Slik framleiðsla, har dentur verður lagdur á góðsking og flutningsvirksemin, sum verður hareftir, má skipast væl, skal Føroyar verða ein framkominn og nútímans fiskivinnu-øki.

Ein trupulleiki hjá føroysku virkjunum er, at tey hava trupult við at kappast við virkin í eitt nú Danmark og í Bretlandi um rá-fiskin. Men syrgja vit fyri,

at føroysku virkin fáa meiri fisk til virkingar - við denti á góðsking, so skuldi tað gjørt, at tey verða betri før fyri at standa seg í kappingini um ráfiskin, tí tá verða tey eisini stórr og sterkari.

Tað hevði eisini verið upp á stítt pláss, at flakavirkin samstarvaðu um fiskasløg og arbeiðsfólk umframt onnur viðurskipti í sambandi við framleiðsluna.

Eg haldi eisini, at virkin eiga at leggja seg meiri eftir at framleiða vørur til heima-marknaðin, tí tað kann ikki vera rætt, at tú sum føroy-ingur ikki kanst fara í hand-larnar og keypa tær eitt kók av feskum fiski ella fiskavørur, sum eru liðugt við-gjörðar og klárar at koya í grýtuna.